

Spolupráce v oblasti vyšetřování příčin vzniku požárů je prioritou

S příslušníky Hasičského záchranného sboru ČR při vyšetřování příčin vzniku požárů velmi úzce spolupracují znalci Kriminologického ústavu Praha (KÚP). Významnou oblastí jejich praxe jsou expertizy požární chemie, zkoumání příčin a podmínek vznícení a hoření.

Vyšetřovat příčinu vzniku požáru začínají kriminalisté souběžně se záchrannými pracemi. Jejich úkolem je vyhledat, shromáždit a zajistit stopy a věcné důkazy, které mají vztah k mimořádné události, jejímu vzniku, průběhu nebo případně k pachateli. Znalci KÚP velice úzce spolupracují s příslušníky HZS ČR, kteří provádějí zjišťování příčin vzniku požárů. V průběhu vyšetřování si vzájemně poskytují písemné podklady, zvukové záznamy, fotografie nebo videodokumentaci a informují se o zajištěných stopách včetně výsledků analýz odebraných vzorků. Využíván je potenciál kriminalistických metod a postupů a laboratorních analýz, doplněných o poznatky modelových zkoušek. V některých případech znalci KÚP spolupracují také s odborníky z Technického ústavu požární ochrany. Součinnost upravuje Dohoda o spolupráci mezi HZS ČR a Policií ČR.

Specifika vyšetřování příčin vzniku požárů

Požáry vznikají úmyslným jednáním, z nedbalosti i z objektivních příčin bez cizího zavinění. Pachatelé úmyslně založených požárů používají často iniciátory s časovým zpožděním, aby nemuseli být v čase vzniku požáru na místě činu. Příčinou nedbalostních požárů je nejčastěji porušení bezpečnostních a požárních předpisů.

Účelem ohledání místa požáru je stanovit kriminalistické ohnisko požáru, zjistit zdroj ohně a prostředky, které byly k založení požáru nebo k jeho rozšíření použity, stopy svědčící o činnosti pachatele a také rozsah škody na majetku.

„Základním předpokladem objasnění příčiny vzniku požáru je správně provedené ohledání místa činu a rovněž správně a odborně odebraný vzorek,“ uvádí pplk. Mgr. Veronika Sekyrová z oddělení chemie a fyziky odboru technických a přírodovědných zkoumání KÚP.

„Pozornost při odběru vzorků z místa požáru je zapotřebí věnovat také faktorům, které negativně ovlivňují jejich původní vlastnosti. Abychom zabránili kontaminaci, odběr vzorků provádíme zásadně s čistými vzorkovacími nástroji,“ upřesňuje pplk. Sekyrová.

Pplk. Mgr. Veronika Sekyrová

Při vyšetřování příčin vzniku velkých požárů od roku 2006 znalci KÚP využívají systém Spheron (sférická kamera Spheron s programy R2S a SceneCase), který jim umožňuje vytvořit kompletní digitální kriminalistickou dokumentaci místa činu. Tento systém byl využit například při vyšetřování příčin vzniku požáru v tržnici SAPA v Praze 4 i při požáru levého křídla Průmyslového paláce na pražském Výstavišti.

Na základě deduktivních a induktivních postupů jsou vytvářeny verze o vzniku požáru a možném pachateli (časová osa, vyšetřovací pokus). Nejdůležitějšími informačními zdroji jsou výsledky svědků (kdy, kde a co vnímali – zápach, dým, zvuky, osoby apod.), poškozených osob (kdy byly na místě činu, co tam dělaly) a osob podezřelých (způsob spáchání nebo nedbalostní zavinění události). U úmyslných skutků

Číslené označení stop

je prokazován i motiv trestního jednání pachatele jako jeden ze znaků skutkové podstaty trestného činu.

Závěry vyšetřování příčiny vzniku požáru a výsledky analýz jsou zaznamenávány do znaleckých posudků nebo do odborných vyjádření, které tvoří součást spisu o požáru. Tyto dokumenty pak slouží pro potřeby Policie ČR a také HZS ČR v případech, že byly porušeny předpisy na úseku požární ochrany.

Prevence

„Poznatky, které zjistíme v rámci zkoumání při šetření příčin vzniku mimořádných událostí, nám pomáhají následně v preventivní činnosti. Tyto informace předáváme také kolegům z HZS ČR, kteří je využívají pro výkon státního požárního dozoru,“ dodává pplk. Sekyrová. Ve své praxi se znalci často setkávají s případy nedodržení technologie výroby, kdy při použití nevhodného materiálu dochází k událostem s tragickými následky. Jako příklad lze uvést chybné použití polypropylenové textilie v hořlavém prostředí místo doporučené nylonové textilie, což vedlo k výbuchu a těžkému zranění tří osob. Důvodem výbuchu byly elektrostatické vlastnosti polypropylenové textilie, jejíž použití v hořlavém prostředí (prostředí nasyceném hořlavými parami) je z těchto důvodů absolutně nevhodné.

V jiném případě uhořelo devět osob (v budově u nádraží Florenc – v bývalém objektu Geodézie) poté, co zde přespávající bezdomovci použili k osvětlení prostoru svíčky umístěné v PET lahvích. Jak prokázal experiment provedený v KÚP, při hoření dojde ke spečení plastu a tím k „obnažení“ plamene, pro který je následně velmi snadné zapálit hořlavé látky v jeho okolí (papíry, textilie apod.). Pokud je svíčka umístěna například ve

Obnažený plamen v přítomnosti hořlavé látky

sklenici, která je vyšší než svíčka, tak k podobné situaci nemůže dojít.

Při jiném experimentu, který měl pomoci odpovědět na otázku příčiny vzniku požáru v místnosti, kde byly uskladněny přípravky bazénové chemie, znalci zjistili, že při jejich nevhodném uskladnění vlivem smísení chemických složek a působením vlhkého prostředí může snadno dojít k samovznícení. Tyto i další poznatky jsou konzultovány a předávány zainteresovaným subjektům k přijetí případných preventivních opatření.

Znalci KÚP pořádají instrukční metodická zaměstnání, semináře, podílejí se na školení složek IZS. Dostatek času věnují také oblasti zvyšování kvalifikace

odpovědných osob a zaměstnanců, do držování bezpečnostních předpisů i zveřejňování poznatků kolegů z jiných pracovišť Policie ČR (odborů kriminalistické techniky a expertiz) a HZS ČR.

Zahraniční spolupráce

Oddělení chemie a fyziky KÚP spolupracuje také se zahraničními kriminalistickými (forenzními) institucemi. Výměna cenných informací probíhá v rámci pracovních skupin ENFSI (European Network of Forensic Science Institutes) i v rámci trojstranné spolupráce se slovenskými a polskými kolegy.

Mgr. Zbyněk KOUKOLÍK,
foto archiv Policie ČR